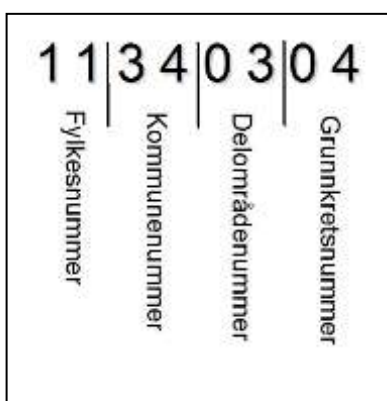

Kommunesammenslåing – endring av kretser

Hvem må gjøre hva for at kretsinformasjon i matrikkelen skal bli oppdatert samtidig som kommuner slår seg sammen?

Grunnkretser

Det er Statistisk sentralbyrå (SSB) som eier grunnkretsinnstillingen. Grunnkretser er en stabil statistisk inndeling av kommuner, og flere grunnkretser danner et delområde. Etter avtale med SSB forvalter Kartverket de digitale grunnkretsgrensene. Det er SSB som bestemmer ny grunnkretsinnstilling som følge av kommunesammenslåing eller kommunegrensejustering.

Figur 1: Grunnkretsnummeret 11340304 med forklaring til oppbygging.

Kommunesammenslåing

Det skal være unike grunnkretsnumre og -navn innenfor en kommune. Ikrafttredelse for både nummer- og navneendringer vil være samtidig med kommunesammenslåingen.

- Den største kommunen (flest innbyggere) beholder sine grunnkretsnumre og -navn. Hvis det er nytt kommunenummer for den nye kommunen, må dette også byttes ut i grunnkretsnummeret.
- De(n) mindre kommunen(e) blir tildelt delområdenummer påfølgende etter siste ledige nummer i den største kommunen. Det blir nytt kommune- og delområdenummer, mens de to siste sifrene i det gamle grunnkretsnummeret beholdes.
- Navnene kan beholdes så fremt det ikke finnes like navn.

Siden hver kommune stort sett begynner med grunnkretsnummer xxxx0101, vil det ved kommunesammenslåinger være behov for omnummerering av kretsene. SSB sender ut forslag til omnummerering til berørte kommuner og Kartverket. Kommunen får oppgitt en frist for å godkjenne, eller melde inn eventuelle kommentarer. SSB vil deretter vedta de nye grunnkretsnumrene. Vedtaket sendes til kommunene og Kartverket. Kartverket oppdaterer parameterfilene og SOSI-filene basert på vedtakene. Nummerendringene utføres som en del av sammenslåingen i matrikkelen.

Hvis to kommuner som skal slå seg sammen benytter samme navn på to kretser, må ett av navnene byttes ut. Kommunen har lokalkunnskapen som er nødvendig for å gi hensiktsmessige kretsnavn, og SSB vil støtte seg på kommunens anbefaling til nytt navn. Kartverket melder fra til de kommunene som har like grunnkretsnavn, og ber dem søke om navneendring til SSB. Navneendringen vil så være med i vedtaket om nummerendringer fra SSB. Kommunen må selv endre navnet i registeret i

matrikkelen rett over nyttår for ikrafttredelse, og senest innen 15. januar. Endringen skal ikke legges inn før årsskiftet.

Fylkessammenslåing/fylkesgrensejustering

Det er ikke nødvendig med et særskilt vedtak for omnummerering av grunnkretsnummer kun som følge av nytt kommunenummer. Dette utføres i egne rutiner hos Kartverket og SSB som en direkte konsekvens av vedtak om nytt kommunenummer. Kommuner som får nytt nummer som følge av endret fylkestilhørighet trenger derfor ikke å involveres i endring av grunnkretsnummer.

Kommunegrensejustering

Ved kommunegrensejusteringer må det aktuelle området legges til i grunnkretsinnndelingen i ny kommune. Mottakerkommunen sender inn søknad til SSB med ønsket ny inndeling. SSB vurderer søknaden ut fra gjeldende prinsipper for grunnkretsinnndeling, og tilordner nytt nummer hvis nødvendig.

Avgiverkommunen bør også vurdere om det er nødvendig med tilpasninger for den delen som er igjen, hvis en grunnkrets blir delt i to. Eventuelle endringer må sendes som en søknad til SSB, som eventuelt vedtar ny inndeling.

Hvis grensejusteringen medfører en splitting av eksisterende grunnkrets(er), kan følgende forekomme i de to kommunene:

- Mottakerkommune
 - Ny grunnkrets blir opprettet for det overførte området. Det må bestemmes hvilket delområde grunnkretsen skal være en del av, samt nummer og navn på den nye grunnkretsen.
 - Overført område slås sammen med en eksisterende grunnkrets.
 - Området deles og slås sammen med ulike grunnkretser.
- Avgiverkommune
 - Opprinnelig navn og nummer for grunnkretsen beholdes for den delen som er igjen.
 - Ny grunnkrets for området som er igjen. Det må bestemmes nytt nummer og navn på den nye grunnkretsen.
 - Området som er igjen slås sammen med en eller flere eksisterende grunnkretser.

Av hensyn til statistikken bør disse prinsippene legges til grunn:

- Bevar grunnkretsnavn så langt det lar seg gjøre, men like grunnkretsnavn innenfor en kommune skal ikke forekomme.
- Tidligere kommunegrense bør bevares som grunnkretsgrense.
- Overfør områdene i størst mulig grad slik de var i gammel kommune, framfor å gjøre større endringer i grunnkretsinnndelingen.
- Delområder skal bestå av grunnkretser som geografisk hører sammen.

Oppdatering av matrikkelen

For å oppdatere matrikkelen med grenseendringer, skal kommunen redigere SOSI-fil for grunnkretser og sende den til Kartverket. Man bør bruke siste versjon av de digitale kretsgrensene når manus med ny inndeling lages. En slik fil kan fås ved å kontakte sitt lokale fylkeskartkontor. Kartverket bruker så SOSI-fila til å oppdatere kretsbasen, og legge inn endringene på adressepunktene i matrikkelen. Kommunen skal selv oppdatere registeret, altså listen over kretser, i matrikkelen i forhold til nye eller utgåtte numre og navn.

Valgkretser/Stemmekretser

Stemmekretser er kalt valgkretser i matrikkelen, på grunn av matrikkelforskriften § 3 (1) e). Stemmekretsene eies og forvaltes av kommunen, og viser hvor innbyggerne skal stemme på valgdagen. Når kommuner slår seg sammen, må stemmekretsene også få nye numre. Det er kommunestyret, eventuelt valgstyret forut for et valg, som vedtar endringer på stemmekretsene.

Det lages en egen rutine som skal brukes det året det er valg. Stemmekretsene kan inntil videre få nye numre i en ny, sammenslått kommune. Antallet stemmekretser og grensene for disse kan vurderes og endres nærmere valget. Inndelingen tilpasses antallet valgfunksjonærer ved et valg, eller avstand for innbyggerne til valglokalet. Frist for innmelding til Kartverket er 31. mars i valgåret.

Man bør bruke grunnkretsgrenser som mal ved endring av stemmekretsgrenser, men det er ikke noe krav. Det er vanlig at flere grunnkretser utgjør en stemmekrets. For oppdatering av valgkretser/stemmekretser, se kapittel «Oppdatering av matrikkelen» under «Grunnkretser».

Spesielt for kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019

Kommuner som er involvert i kommunesammenslåing eller grensejustering må i forbindelse med valget 2019 gjøre tilsvarende endringer i valgkretsene i forkant av valget. Det er fordi innbyggerne har krav på at sin stemme skal telle for resultatet i den kommunen eller det fylket man tilhører i 2020.

Skolekretser

De fleste kommunene er inndelt i skolekretser, men det er valgfritt. En skolekrets er et område der innbyggerne skal sokne til en spesiell skole på barne- og /eller ungdomstrinnet. En del kommuner har gått over til flytende skolekretser. Det vil si at ny inndeling blir vedtatt for hvert nye kull ved skolestart, så en sikrer bedre fordeling av antall barn som begynner på hver skole.

Skolekretsene eies og forvaltes av kommunen, og ligger i kommunal tilleggsdel i matrikkelen. Det er derfor valgfritt for kommunen å legge inn skolekretsinformasjon i matrikkelen. Når kommuner slår seg sammen, må skolekretsene også få nye numre. Kommunestyret gjør vedtak om endringer i nummer eller inndeling. Grunnkretsgrensene bør ligge til grunn, men dette er ikke noe krav. Det er vanlig at flere grunnkretser utgjør en skolekrets. For oppdatering av skolekretser, se kapittel «Oppdatering av matrikkelen» under «Grunnkretser».

Endringer i skolekretsinnndelingen som følge av kommunesammenslåing eller grensejustering kan gjøres gjeldende i takt med skoleåret. Men to skolekretser kan ikke ha likt nummer etter at sammenslåing eller grensejustering har trådt i kraft.

Kirkesokn/kirkelig fellesråd

Kirkesokn er den minste enheten i den geistlige inndelingen, og eies av Den norske kirke. Soknegrensene kan gå på tvers av både grunnkretsgrenser og kommunegrenser, men ofte er det samsvar. Sammenslåing av kommuner vil i utgangspunktet ikke føre til endringer i sokneinndelingen, men det er bispedømmerådet som avgjør dette. Hvis kommuner slår seg sammen på tvers av prostigrenser, behandler bispedømmerådet saken, og gjør vedtak om endring. Det kirkelige fellesråd eller Kirkerådet varsler berørte kommuner og Kartverket om endringen.

Ifølge kirkeloven skal det være et kirkelig fellesråd i hver kommune. De kirkelige fellesrådene vil derfor bli endret ved sammenslåing av kommuner. Det er derfor svært viktig at representanter fra de kirkelige fellesrådene er involvert i utredningene om kommunesammenslåing.

Endringer i kirkesokn er underlagt eget lovverk, og geistlig inndeling må ikke samsvare med kommuneinndelingen, selv om det er en fordel. Endringer i kirkesokn kan derfor utføres utenom kommunereformen.

Postnummer

Postnummerområdene er den minste enheten av totalt fire nivåer innenfor Postens administrative inndeling, som eies og forvaltes av Posten. Det er opp til Posten å avgjøre om sammenslåing av kommuner vil kreve endringer i postnummerområdene. Det er lite sammenfall mellom kommuneinndeling og postnummerinndeling i dag. Det er Posten som oppdaterer matrikkelen med endringer. Kartverket oppdaterer de digitale grensene etter endringsmeldinger fra Posten.